

Cs. Tóth János

Totális kiterjesztés, formanyelvi variánsok

Kiss Ilona
könyvművész
színterei

Galeria Arcis, Nádasdy-vár,
Sárvár, VIII. 3-ig

Ha ránézünk a meghívóra, láthatjuk a kiállítót, amint kanapén ül piros harisnyában a kedvenc tárgyai között. Régimódi óra, keramiakancsó sárvári kockás liliummal díszítve, nyitott könyv grafikákkal, háttérben a *Digitális föld* című olajképe természetközeli témával, kezében egy csutkababa kékfestős kötényben, a helyszínt pedig a művész Csalogány utcai műtermének márványutánzatú, zöld oszlopai adják. A mű címe *Kiterjesztés*. Ugyanebben a szellemben, ugyanezen a helyszínen, de kék színre és kék harisnyára hangolva készült a *Mesél a könyvem* elnevezésű digitális munka. Kevés olyan izgalmas történetet a nézővel, mint amikor a lakásába-műtermébe lépve ismerkedik egy alkotóval. Megtapasztalhatja, hogy milyen tárgyak veszik körül, kicsit bepillant a lelkébe. Mindez azért lehetséges, mert a festőecset, a ceruza és a számítógép mellett Kiss Ilona a fényképezőgépet is szívesen kézbe veszi. Ez nem azt jelenti, hogy az alkotónak legalább két éneje lenne, sokkal inkább a művészi kifejező eszközök kreatív alkalmazásáról tanúskodik.

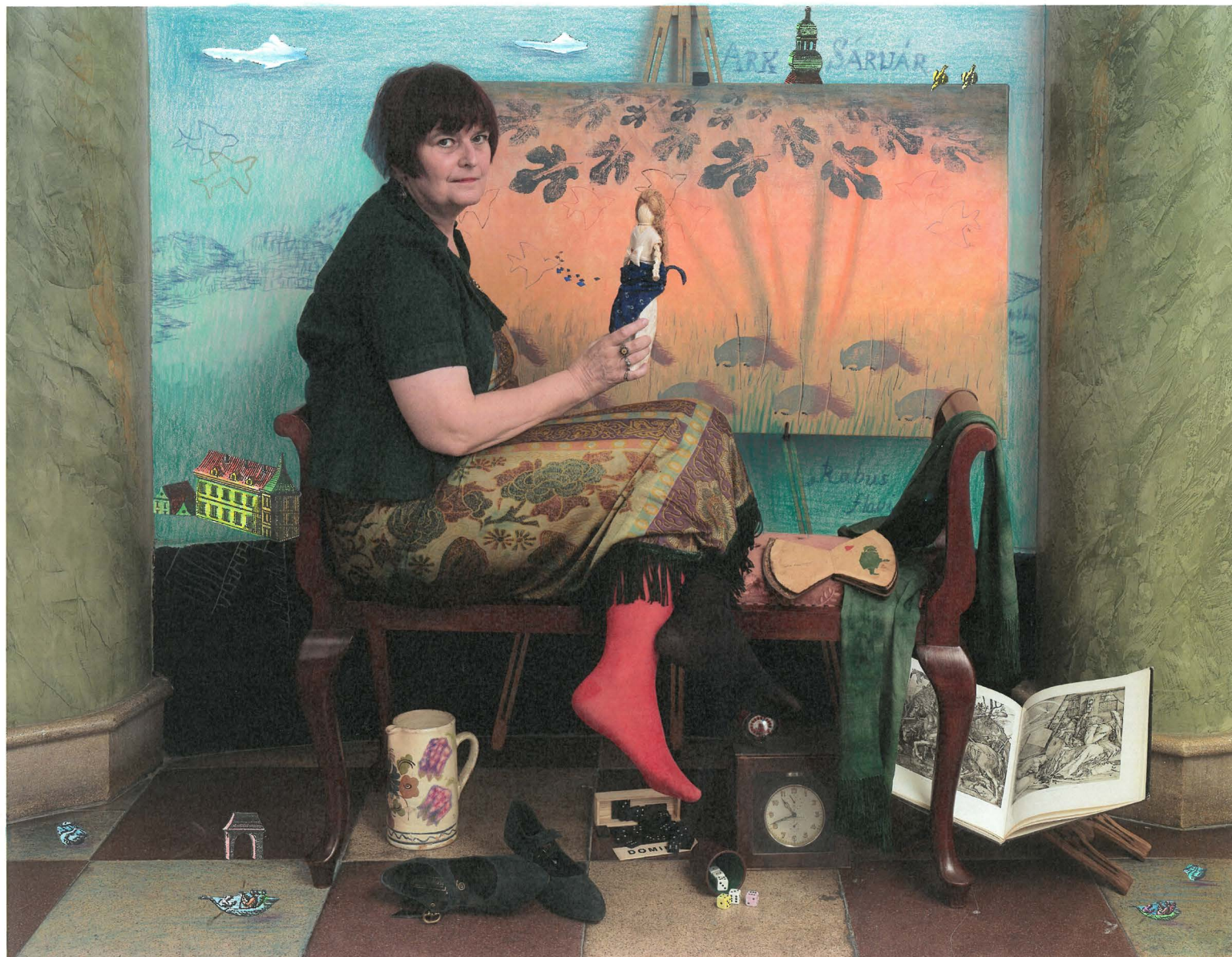
Mindazonáltal a festészet is jelen van életművében, olyankor is egy sajátos képalkotási mechanizmus izgatja, történetesen a motívumok feszültségével aktivizálja a nézőt. Ha egyetlen szóval jellemeznénk a műveit, az a sokoldalúság lenne. Fogalmi eszközökkel alig lehet megragadni, olyan differenciáltan szól a világról. Pedig van véleménye mindenről. Visszatérve a tárlat címére – *Kiterjesztés* –, megannyi utalás a térre, az időre, a filozófiára, de a megtalálás és az elvesztés egyidejű tapasztalata is kiérezhető. Alkotás közben láttelepet készít a körülötte lévő világról, benne saját magáról, családtagjairól, meg rótlunk. Ezt láthatjuk a *Liget*, a *Folytontermő ófa*, az „*Én ámulok, hogy elmúlok*” J. A., a *Sár, víz, por...* című képeken. Mindenféle szentimentalizmustól mentesen van műveiben valami patetikus, a szó jó értelmében. Úgy élnek a motívumok, az alakok, mintha mindig is Kiss Ilona alkotásain szerettek volna megjelenni. Előadják magukat színészként, bábfiguraként, és sokan fontos-

nak mutatják lényüket mellékszereplőként is. Olyanok, mintha egy kivágott társasjáték kellékei lennének. Ilyen a *Jó napot!* című szitanyomat, amivel az Európa Tanács különdíját nyerte el a 90-es évek közepén, illetve a *Látogatók* című munka. Az önmaguknak kontextust teremtő figurákkal könnyedén bánik, mert a meghökkentést, a fordulatokat a művész komponálja. Kiterjesztett térbe állítja őket, így az asszociációs mező kiszélesedik, nem hagyja, hogy önmaguk illusztrációivá váljanak.

Alig van olyan képzőművészeti műfaj, amit Kiss Ilona ne tudna prezentálni. Komoly szakmai életút eredményeképpen jöttek létre alkotásai: díjakkal ismerték el munkásságát, számos hazai és nemzetközi szakmai zsűriben fejt ki tevékenységet. Alkotásai megtalálhatók Európa legfontosabb múzeumaiban, főleg német és francia területen. A többségében az elmúlt két évtizedben készített alkotásokból összeállított kiállítás minden szegmensét felmutatja munkásságának, bár nem tudta azt a számtalan könyvet, katalógust és egyéb kiadványt bemutatni, amit egyedi megbízásból készített.

KISS Ilona: *Lódenkabát Kelet-Európa szegén* (Hervay Gizella verse Claire Anne Magnès francia fordításával), 2015, Nr. 8/10, linómetszet, anyaglenyomat, szitanyomás festett alapon, hímzés, 26×18×0,5 cm
A művész jóvoltából
↓

↑
 KISS Ilona: *Kiterjesztés*,
 2021. vászon, vegyes
 technika, kézzel
 színezett digitális print,
 87×110 cm
 A művész jóvoltából

Rengeteg és változatos betűformát használ, megújította a grafikai világát a művészkönyvekkel. Teátrális plasztikának is felfoghatjuk ezeket az opuszokat. Nem idegen tőle az ironikus felfogás, a játékos, néha groteszk vagy már-már frivol megközelítés sem. Bűvészmozdulattal egy üres zsákba nyúl, és hipp-hopp elénk ránt egy adott motívumot. *Kávé-könyvecske* című alkotásából több nyelven több kiadás készült. Ez a legismertebb munkája, amelyet a Frankfurti Nemzetközi Könyvvásárra készített, és amely több rangos gyűjteményben helyet kapott szerte a világban. Ezerféle anyag, márványpapír, bőr, kávéfilter, linómetszet, írógépes szöveg ötvözetéből állt össze ez a művészkönyv. A többi ilyen jellegű kompozícióját is gazdag anyagfelhasználással teszi egészsé. Versidézeteivel pedig költőink nagyjait idézi: Balassi Bálint, József Attila, Petőfi Sándor és az 1956-ot megidéző Gérecz Attila sorai jelennek meg a könyvobjektken.

Dróthálós műveivel olyan lehetőséget teremtett magának, amivel ízig-vérig kortárs alkotásokat hozott létre. Itt kell megjegyezni, hogy a drótháló egykoron a papírmerítés eszköze volt. Az ilyen technikával alkotott műveken a fémet bőrrel keretezi, az érdes felületet megszelídíti, meleggé teszi. Ezeknek a kompozícióknak a többsége reliefszerű. Ilyen felfogásban tiszteleg a nagy előd, Misztótfalusi Kis Miklós előtt, valamint a pergamen helyett elsők között papírt használó Nádasdy Tamás nyomdaalapítót is megidézi *Alapító* című munkájával. Régmúlt idők könyveinek roncsolt-módosított, meg-

munkált változataiba applikálja a magyar költészet általa kedvelt alakjait. Megjelenik Janus Pannonius, Arany János, Hajnóczy Péter, Illyés Gyula, valamint egyik első női költőnk, Petrőczy Kata Szidónia, illetve írónk, Dukai Takách Judit. A versrészletek és a talált tárgyaknak tűnő motívumok jól megférnek egymás mellett. Két dobozkép mutatja kísérletező kedvét, nevezetesen a *Föl a földtől* és az *Online* című alkotások. Ezekben a kreációkban érezni, hogy a képarchitektúra és a térszerkesztés alkotói örömet okoz számára. Hatásosan közvetít, hogy a megfoghatatlan álmok, omlatag látomások egy régi harmóniáról visszatérjenek műveibe.

A címadással jól bánik, mert mindig indokol, és elvezeti a befogadót az általa vélt gondolati mezőbe, például az *Áradás*, a *Háló*, a *Pillanat*, a *Csúcs, út, rét*, a *Kis ház* és a *Kis bárka* című linómetszetek elnevezésénél is tapasztalhatjuk mindezt. Unikális technikai megoldás, hogy az utóbbi két alkotásnál többszöri fűrésztéses megoldással jut el a kívánt hatású végkifejlethez. A sokféle műfaj mellett olyan nyugodt és egységes kiállítást láthattunk a sárvári Nádasdy-várban a munkáiból, mintha valamilyen alkotását egy lendülettel tervezte volna.